

Οι διμερείς σχέσεις της Ελλάδας στην αρχή του 2024

Βασίλης Μούτσογλου
Πληρεξούσιος Υπουργός Α΄ ε.τ.

Η τρέχουσα γεωπολιτική κατάσταση υπενθυμίζει την περίοδο προ του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Οι διαμάχες είναι οξύτερες τώρα, ωστόσο το δυναμικό πρόκλησης γενικευμένης σύγκρουσης μικρότερο. Υπάρχουν αφενός εν εξελίξει δυο θερμοί πόλεμοι με αιτία εδαφικές διεκδικήσεις, στην περιοχή της Ουκρανίας και τη Μέση Ανατολή. Υφίστανται άλλες δύο εδαφικές διεκδικήσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε γενικευμένο πόλεμο, της Κίνας εναντίον της Ταιβάν και της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας και των κυριαρχικών της δικαιωμάτων. Αφετέρου, γεωπολιτικά, έχουμε τον σχηματισμό δυο αντίπαλων γεωγραφικών σχηματισμών, από τη μια πλευρά τη Δύση και από την άλλη τη γεωγραφική ημισέληνο που σχηματίζουν η Ρωσία, Βόρειος Κορέα, Κίνα, Ινδία και Νότιος Αφρική η οποία περικλείει την περιοχή των δυο θερμών συγκρούσεων, καθώς και δυο τυχοδιωκτικές χώρες, το Ιράν και την Τουρκία. Η Ευρώπη λιγότερο συνεκτική από το παρελθόν με ελαττωμένη γεωπολιτική ισχύ, οδηγείται σε εθνοκεντρικές πολιτικές με τη Γερμανία και τη Γαλλία να καθοδηγούν προς τις νέες ατραπούς. Αφού βοήθησε στη γιγάντωση της οικονομικής ισχύος της Κίνας και την ενίσχυση της οικονομίας της Ρωσίας, η ήπειρος μας βρίσκεται τώρα σε μειονεκτική θέση.

Το κατώφλι της νέας χρονιάς δίνει την ευκαιρία της αντιπαραβολής της γεωπολιτικής θέσης της Ελλάδας σε σχέση με προηγούμενες ανάλογες απεικονίσεις. Μια Ελλάδα που, αφού πέρασε περιόδους κατά τις οποίες ο σκοπός του εθνικού συμφέροντος είχε παραχωρήσει τη θέση του στην ιδεολογία, κατ' ουσία δηλαδή στην εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος άλλων χωρών, και προσπαθούσε να τα «έχει καλά» με όλους, έχει αντικατασταθεί από μια Ελλάδα με πολύ ενεργητικότερη εξωτερική πολιτική. Το αποτέλεσμα είναι να έχουμε ψυχρές σχέσεις με Ρωσία, Αλβανία και Λιβύη σε βαθμό κρυοπαγήματος και θερμές με Αίγυπτο, Ισραήλ και ΗΠΑ, με την τελευταία θερμές σε βαθμό εγκαύματος. Γεγονός είναι ότι η πολιτική της μέσης γραμμής δεν αποδίδει πάντα, και σε περίπτωση συγκρούσεων, ενίοτε επιφέρει την εχθρότητα αμφοτέρων των πλευρών, κατά τη διατύπωση του Ελευθερίου Βενιζέλου στις απαρχές του Α΄ Π. Π. Οι σχέσεις της Ελλάδας με την Τουρκία μετά από μια περίοδο πλαστής ηρεμίας διαταράσσονται από δηλώσεις Τούρκου αξιωματούχου που υπογραμμίζουν ότι η Τουρκία δεν ξέχασε τίποτε, δεν άλλαξε σε τίποτα.

Η Ελλάδα, από τη γέννηση της νέας Ρωσίας προσπάθησε ορθώς να διατηρεί καλές σχέσεις με τη χώρα αυτή που κατέχει μόνιμη θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Οι διμερείς σχέσεις δεν διαταράχθηκαν ουσιαστικά ούτε με την προσάρτηση της Κριμαίας. Τα πρώτα σύννεφα εμφανίστηκαν με την υπόθεση της Βορείου Μακεδονίας για να εξελιχθούν στις σημερινές παγερές σχέσεις, μετά τον επεκτατικό πόλεμο της Ρωσίας εναντίον της Ουκρανίας. Παρόλο που η θέση της Ελλάδας δεν μπορούσε να είναι διαφορετική απέναντι σε ένα επιθετικό πόλεμο, το μέτρο ίσως να ξεπεράσθηκε ως ένα βαθμό.

Οι σχέσεις της Ελλάδας με την Αλβανία υπήρξαν ασύμμετρες. Παρά την φιλοξενία εκατοντάδων χιλιάδων μεταναστών, την άνευ όρων αποδοχή της ένταξης της στο ΝΑΤΟ, την αποδοχή της υποψηφιότητας της στην ΕΕ, και την άρση του καθεστώτος θεωρήσεων, η Αλβανία συνεχίζει να έχει ήκιστα φιλικές σχέσεις με την Ελλάδα μη συναινώντας στη διευθέτηση της οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών και υποθάλποντας θέμα δήθεν Τσαμουριάς. Η υπόθεση Μπελέρη είναι ενδεικτική της συμπεριφοράς της Αλβανίας προς την Ελληνική μειονότητα. Η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να περιορισθεί στην υπόθεση αυτή και προτού συνεχίσει την πολιτική παραχωρήσεων προς την Αλβανία, να εξετάσει και άλλα ζητήματα. Πέραν του ότι η μεταχείριση της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας δεν είναι διμερές θέμα, η Ένωση έχει καταστήσει σαφές ότι δεν μπορεί να δεχθεί στους κόλπους της διμερείς διαφορές υπογραμμίζοντας ότι αυτές θα πρέπει να επιλυθούν πριν από την εισδοχή νέων μελών. Επομένως η Ελλάδα πρέπει να καταστήσει αμέσως σαφές ότι η Αλβανία δεν μπορεί να ενταχθεί πριν από την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών και πριν αποκηρύξει τα παράλογα περί Τσαμουριάς.

Οι σχέσεις με τους άλλους δυο γείτονες μας, τη Δημοκρατία της Βορείου Μακεδονίας και τη Βουλγαρία είναι καλές. Οι δυο χώρες αποτελούν την ενδοχώρα της Μακεδονίας και Θράκης. Από την άλλη πλευρά, η Θεσσαλονίκη, η Καβάλα και η Αλεξανδρούπολη αποτελούν το επίγειο των χωρών αυτών και η Ελλάδα παραθεριστικό τόπο για τους κατοίκους των. Επομένως, η συνεργασία με τις χώρες αυτές θα πρέπει να συνεχισθεί παρά τα κατάλοιπα βαλκανικών νοοτροπιών.

Η Λιβύη ανήκει στον κύκλο των Αδελφών Μουσουλμάνων, μαζί με το Κατάρ, την Τουρκία και τη Χαμασοκρατούμενη Γάζα. Ωστόσο η αποξένωση της οφείλεται και σε σφάλματα της Ελλάδας, μερικά από τα οποία έγιναν σχετικά πρόσφατα. Ορθώς η Ελλάδα αντιλήφθηκε την ανάγκη αποκατάστασης των σχέσεων με μια άμεσο γείτονα της και επιχειρεί προς αυτήν την κατεύθυνση. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να συνεχιστεί. Η κήρυξη της συνορευούσας ζώνης που επαναφέρει στο προσκήνιο το κλείσιμο του κόλπου της Σύρτης θα

μπορούσε να αποτελέσει αφορμή για την επανέναρξη των συζητήσεων για τις θαλάσσιες ζώνες

Καθόσον αφορά τις φιλικές χώρες, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η φιλικότητα της Αιγύπτου οφείλεται και στον ηγέτη της. Μπορεί οι φιλικές της σχέσεις με την Ελλάδα να ανταποκρίνονται στα συμφέροντα της Αιγύπτου, όμως αν καταλάβει της εξουσία ο παράγων «Αδελφοί Μουσουλμάνοι», θα υπάρξουν προσαρμογές.

Η ακραία φιλο-παλαιστινιακή πολιτική της Ελλάδας την είχε οδηγήσει σε μια αντι-ισραηλινή στάση, η οποία ευτυχώς επανορθώθηκε με μια περίοδο μάλιστα κατά την οποία η πλάστιγγα είχε γείρει από την άλλη πλευρά. Η φιλο-αραβική πολιτική της Ελλάδας μπορεί να συνδυάζεται, όπως αποδείχθηκε με στενές σχέσεις με το γειτονικό Ισραήλ. Η άθλια τρομοκρατική επίθεση εναντίον της χώρας αυτής και τα μέτρα που αναγκάστηκε να λάβει για την προστασία του, ορθώς δεν αποτελούν κριτήριο που θα μπορούσε να επηρεάσει τις διμερείς σχέσεις.

Οι δυο πόλεμοι στην ευρύτερη γειτονία της Ελλάδας, έχουν αυξήσει την γεωπολιτική σημασία της χώρας. Ένας από τους λόγους της σύσφιξης των ελληνοαμερικανικών σχέσεων είναι και αυτός και επομένως οι σχέσεις με τις ΗΠΑ θα πρέπει να καθορίζονται και με πλέον μακροπρόθεσμα κριτήρια. Η πρόθεση συμμετοχής της Ελλάδας σε μια δύναμη αποτροπής των ακατανόητων επιθέσεων των Χούθι από τη λιμοκτονούσα Υεμένη εναντίον πλοίων στην Ερυθρά Θάλασσα ενισχύει επίσης γεωπολιτικά την Ελλάδα. Ωστόσο κύρια πηγή της αστάθειας είναι το οργισμένο Ιράν και η αποτρόπαια προοπτική να καταστεί πυρηνική δύναμη. Μια υπεραισιόδοξη άποψη θα υποστήριζε ότι όταν θα αποκτούσε το όπλο αυτό θα ηρεμούσε και θα τηρούσε πλέον υπεύθυνη στάση. Δυστυχώς οι προοπτικές στην πολιτική δεν επιβεβαιώνουν σχεδόν ποτέ τις αισιόδοξες απόψεις.